

► Josef von Sonnenfels: Základy policejní, obchodní a finanční vědy / Grundsätze der Polizey-, Handlungs- und Finanzwissenschaft

■ Historické otázky přímé

1. *Jedinec je podle Sonnenfelse součástí společnosti, jež je seskupením jedinců, kteří napnou síly za určitým cílem: rozum určí, co je dobré; vůle nás nutí napnout k tomu síly. Sonnenfels věřil v soulad zájmů jedince a potřeb společnosti, proto prý člověk hledá to nejlepší pro obojí (to nazýváme osvícenský optimismus).*
2. *Stát představuje seskupení občanů, kteří se snaží dosáhnout toho, co je pro ně nejlepší, a hledají proto nejlepší řešení. Jeho úkolem je zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti občanů, dohled nad pořádkem, stanovení státního plánu pro vzdělávání. Stát také zastupuje rodiče v případě sirotků a pečuje o vhodnou literaturu skrze cenzuru (i pro cenzory musí platit jasná pravidla). Jeho úkolem je také odstranit zahálku a žebrání, jež jsou chápány jako počátek neřestí.*
3. *V obou významech je pojem policie vnímán jako nástroj k zajištění vnitřní bezpečnosti státu. Význam slova v 18. století byl nicméně širší (do policie patřily např. hygienické předpisy bránící šíření nakažlivých nemocí nebo předpisy o bezpečnosti práce), dnes pod ním chápeme jen ozbrojenou (či často dokonce pouze represivní) součást státního systému. Z hlediska sémantického základu vychází v obou případech termín policie z řeckého pojmu „polis“, tedy obec, respektive politická komunita, jež vyžaduje společnou správu a péči o bezpečnost a blaho svých členů/občanů – proto mají pojmy politika a policie společný základ.*
4. *Duchovní má ovlivňovat mravy a myšlení občanů, vést bohoslužby, poučovat/vzdělávat lid.*
5. *Ke zveřejnění zákonů má docházet jak vytištěním (publikace např. v novinách) a vyvěšením na veřejných místech, tak i veřejným předčítáním (ne každý umí číst), popř. opakováním tohoto předčítání.*

■ Historické otázky kontextuální

1. *Za osvícenské panovníky jsou považováni zejména Josef II. a Fridrich II., také např. švédský král Gustav III. (sporné je toto hodnocení u ruské carevny Kateřiny II., která navzdory deklarovanému příklonu k osvícenství neučinila potřebné reformy týkající se zlepšení života či právního postavení poddaných, zejména zemědělského obyvatelstva, jehož povstání bez milosti trestala (např. tzv. Pugačovovo povstání), v život ne-*

uvedla ani mohutné plány na industrializaci Ruska, ani reformu správy v případě měst nebo ve školství).

- 2.** *Chudoba byla ve středověku s odkazem zejména na Nový zákon ctností, almužny součástí běžného provozu a téměř povinností pro bohatší lidi. Celá společnost s vysokou společenskou prestiží byla postavena na žebrání (zejména tzv. žebravé řády); to se v době osvícenství zcela změnilo a v žebrácích začali být viděni povaleči a ti, kteří nechtějí (a nikoli nemohou) pracovat.*
- 3.** *Zajímavý je Sonnenfelsův povzdech nad tím, že se příroda nedá zkrotit, což byl cíl řady osvícenců. Podle něj bylo nutné eliminovat alespoň nebezpečí od divokých či zdánlivě ochočených zvířat. Oproti tomu romantici 1. poloviny 19. století naopak obdivovali nespoutanou přírodu a viděli v ní nezkaženost původního (přírodního/přirozeného) stavu.*
- 4.** *Demokracie je vnímána Sonnenfelsem jako nepřimitivnější uspořádání společnosti, problémy nastávají s jejím vykonáváním v rozlehlých státech (zdlouhavost sbírání hlasů). Antická demokracie byla uplatňována jen v malých společnostech (městských státech), kde podobné potíže nebyly, přesto zde byly řešeny některé podobné problémy (např. dobové názory, že demokracie nezohledňuje nerovnosti ve společnosti, přičemž nejvýraznějším kritikem athénské demokracie byl především Platón upozorňující, že vláda lidu je de facto rozhodováním lůzy, která nedisponuje potřebnou moudrostí).*